

sl.1. Muzej "Staro selo" Kumrovec (muzej je u sastavu Muzeja Hrvatskog Zagorja)

sl.2. Najvažniji kriterij prilikom revitalizacije bila je autentičnost objekata i njihova etnografska, povijesna i graditeljska vrijednost. Objekti u kojima domaćini nisu željeli živjeti pod određenim muzeološkim uvjetima, otkupljeni su od vlasnika, dok je nekoliko gospodarskih zgrada s okućnicama ostalo u izvornoj funkciji, odnosno koriste ih vlasnici.

sl.3. Sastavni dio svake okućnice bile su gospodarske zgrade - staje, u tradicijskom graditeljstvu ovog kraja gradene u maniri katnica.

PEDESET GODINA OPSTOJNOSTI MUZEJA STARO SELO U KUMROVCU

DUNJA ŠARIĆ □ Muzeji Hrvatskog zagorja, Muzej Staro selo, Kumrovec

Još danas, četrnaest godina nakon privikavanja demokratskim životnim uzusima, kopija se lome oko vječno aktualnog pitanja mnogih žitelja naše domovine: treba li Muzej *Staro selo* u Kumrovcu prihvatići s političkom ili pak s kulturnom konotacijom.

Istina, Muzej je prije 50 godina iznikao iz restaurirane rodne kuće Josipa Broza Tita, predsjednika nekadašnje komunističke Jugoslavije kojega su cijenile i priznavale gotovo sve zemlje svijeta.

Također je tako notorna činjenica da su staja po staja, kuća po kuća otkupljivane od domicilnog stanovništva radi restauracije ili rekonstrukcije središta, odnosno najstarijeg dijela sela Kumrovca, zahvaljujući političkim dužnosnicima koji su imali sluha za promicanje kulture.

Spominjući Kumrovec i njegov jedinstveni muzej na otvorenome u Hrvatskoj, možda je samo uski krug kulturnih djelatnika svjestan da bez valjanih, stručno napravljenih studija s kraja 1940-ih, u autorskoj izradbi prof. Marijane Gušić, čiju su razradu kasnije nastavile grupe stručnjaka interdisciplinarne provenijencije, danas ne bi bilo muzeja sa specifičnom i prepoznatljivom kulturno-turističkom profilacijom.

Stručni zaposlenici Muzeja zadane i pomno razradene radne dimenzije rješavaju prema propisanim normativima muzeološke struke. S obzirom na to da je Muzej 60-ak kilometara udaljen od Zagreba, dakle smješten je uz samu granicu s Republikom Slovenijom, koju upravo u tom dijelu razgraničava rijeka Sutla, tu je i zrak čist, miris ozona širi se tjerajući bojazan od prevelikog štetnog djelovanja freona za ljetnih žega. U ovom vremenu erozivnih uništavanja i prirodnih ljepota uopće, jedini hrvatski muzej na otvorenome *in situ* bilježi konstantan i zavidan broj domaćih i stranih posjetitelja.

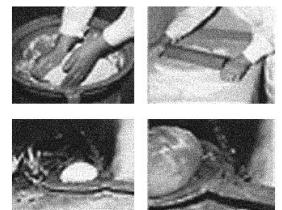
I tako je bilo sve od 1953. godine, kada je restaurirana i za posjetitelje otvorena prva kuća, Muzej maršala Tita. Bila je to rodna kuća Josipa Broza Tita, prizemna zidanica sagrađena u duhu tradicionalnoga graditeljstva za dvije do tri obitelji u bližem srodstvu. U Kumrovcu, kao i cijelom Hrvatskom zagorju, način života u obiteljskim zadružama zadržao se relativno dugo, ponegdje sve do Drugoga svjetskog rata.

Bez obzira na negativne konotacije vezane za Muzej, napose od nekolicine zlonamjernih posjetitelja, uključujući i pojedine medije (poneki napisi u tisku i reportaže na TV-u), koji u svojim rijetkim prilozima uporno spominju samo

sl.4. Tradicionalna manifestacija „Zagorska svadba“, Muzej "Staro selo" Kumrovec

sl.5. Tradicionalna manifestacija „Zagorska svadba“, Muzej "Staro selo" Kumrovec

sl.6. Od osnutka Muzeja, kustosi su vodili brojne radionice. Zagorska klet - muzejsko pedagoška radionica A kaj to diši?, gdje se mogu kušati tradicijske slastice i pića.

Kumrovec i Titovu rodnu kuću, bez informacije čitateljima i gledateljima da je njegova rodna kuća samo jedan od stalnih postava u Muzeju Staro selo u Kumrovcu. Tako nevješto sročeni izvještaji i reportaže odvraćaju ravnatelje i nastavnike osnovnih i srednjih škola koji su nedovoljno upoznati s kulturnim sadržajima na edukativnoj razini koje promiče Muzej. Rezultat takvog promišljanja je začudenost nekih nastavnika na sam spomen imena Kumrovec. No posljednjih desetak godina, praćenjem posjeta školske djece Muzeju, ugodno smo iznenadeni brojem djece i nastavnika viđenih u Muzeju, osobito na demonstracijama starih obrta koji su prepušteni zaboravu u ovom novom dobu preplavljenom elektroničkom i kompjutorskom industrijalizacijom. Kako manufakturna izumire uzmičući pred galopirajućim razvojem elektroničke industrije, Muzej ima dalekosežne planove revitalizacije obrta i poticanja obrtnika koji su nekada bili učlanjeni u cehovsko društvo u Krapini. Nekolicina manufakturnih obrta još uspijeva preživljavati, stoga ih treba podržati, napose majstori koji su i te kako voljni mladima prenijeti svoje znanje i iskustvo. Djeca dolaze i u muzejske radionice koje se tematski mijenjaju prema običajima pučke kalendarske godine. Uzgred, u ovoj prigodi nije naodmet spomenuti da su muzejske radionice tijekom godišnjih pučkih događanja ispunjene školarcima iz Zagreba i iz cijele Hrvatske.

U dinamici rada Muzeja stručni zaposlenici kao nit vodilju obrađuju relevantne znanstvene postulate, koji se međusobno dopunjaju. To su: A) Etnologija i povijest i B) kulturni turizam.

Oba su protkana nizom muzejsko-kulturnih grana s intencijom spajanja i naglašavanja, kad god je to moguće; suvremenosti i tradicije, urbanizma i ruralizma, napose u povremenim izložbenim ili srodnim oblicima muzejskih prezentacija.

Uz još niz muzejskih poslova, a osobito uz održavanje ruralnih objekata i eksterijera na povrđini od 128 107 m², krozivši u 21. stoljeće Muzej Staro selo prerastao je u kulturnu, edukativnu i turističku muzejsku ustanovu. Svaku insinuaciju poistovjećivanja Muzeja isključivo s predsjednikom bivše države i njegovom rodnom kućom, koja se u Muzeju shvaća kao i svaki od 41 obnovljenog objekta tradicijske arhitekture Hrvatskog zagorja, prepuštamo osobnoj prosudbi.

Međutim, osvrćući se na 50 godina rada, stjecanja prakse, muzejske edukacije i dogradnje, ne smijemo zaboraviti činjenicu da Muzej ipak ima i memorijalnu zadaću koju mi muzealci, bez obzira na zlonamjerna, dekadentna razmišljanja moramo podržavati, a stručne ekspertize prepustiti onima kojima je ta tema struka: povjesničarima, politolozima i ostalim ekspertima povjesnih znanosti. Ne zaboravimo, Muzej Staro selo isključivo je etnomuzej na otvorenome.

Obilježavajući pet desetljeća rada Muzeja, upravo smo se stoga odlučili na organizaciju međunarodnog simpozija s naslovom *Autentičnost i memorijalna mjesta: problemi, potencijali, izazovi*. Simpozij se održavao u hotelu *Matija Gubec* u Donoj Stubici od 4. do 8. lipnja 2003. godine. Posljednjeg dana bio je organiziran izlet u memorijalna

sl.7-9. Međunarodni simpozij Autentičnost i memorijalna mjesta: problemi, potencijali, izazovi, 2003. g. obilježio je pet desetljeća rada Muzej "Staro selo" Kumrovec.

mjesta, pa su tako sudionici obišli *Memorijalni prostor Bele i Miroslava Krleže, Stan Viktora Kovačića* i Muzej *Mimara* zahvaljujući ravnatelju Muzeja grada Zagreba Vinku Iviću i profesionalnom vodstvu kustosice Vesne Vrabec, te ravnatelju Muzeja *Mimara* Tihomiru Lukšiću. Iz Zagreba smo otišli u Krašić, posjetili crkvu u kojoj je stolovao kardinal Alojzije Stepinac, njegovu spomen-sobu, te etnozbirke u *Hiži Mrzljak* i *Zbirku Čuk*. Veliku pomoć u odabiru atraktivnog mjesta s memorijalnim prizvukom i veliko zalaganje pri organizaciji našeg dolaska na jastrebarsko područje nesebično je i kolegijalno iskazala etnologinja Tihana Stepinac-Fabijanić. Stoga svim kolegama zahvaljujemo na pomoći jer mnogi izлагаči, osobito iz stranih zemalja, nisu prikrivali svoju oduševljenost viđenim. Prvoga dana sudionici su obilazili muzeje i galerije koje su u sklopu Muzeja Hrvatskog zagorja s memorijalnim značenjem. To su Muzej Staro selo u Kumrovcu, Galerija Antuna Augustiničića u Klanцу i Muzej seljačkih buna u Gornjoj Stubici.

Na simpoziju je aktivno sudjelovalo 39 stručnjaka, od kojih je osmero iz inozemstva, i to dvoje iz Republike Slovenije, dvoje iz Republike Makedonije, jedan sudionik iz Nizozemske, jedan iz Sjedinjenih Američkih Država, dvoje iz Kanade.

Nakon dodjele sredstava Ministarstva kulture RH nadamo se da ćemo dobiti traženu svotu kako bismo mogli tiskati zbornik radova koji sudionici s nestavljenjem očekuju i već šalju svoje radove za tisak. U izlaganjima je bilo brilljantnih interdisciplinarnih tema na zadani naslov jer su izлагаči bili muzealci, galeristi, bibliotekari, sveučilišni profesori u rasponu od kulturoloških do veterinarskih znanosti. Zbornik tako intrigantanog naslova bit će ugodno štivo svakom intelektualcu, ma kakvoga profila bio. Želja nam je da se nade u rukama i ostalih zainteresiranih, pa i onih s drukčijim mišljenjem o Kumrovcu i njegovu Muzeju. Ti radovi, pisana znanja stečena na temelju dugogodišnjeg rada i iskustva možda će promijeniti iskrivljenu sliku o mjestu i Muzeju.

Naposljetku ponovimo da je Muzej Staro selo isključivo etnomuzej *in situ* na otvorenome, koji 50 godina gradi svoj kulturni identitet i jednako toliko godina ima i razvija svoj kulturni turizam.

Primljeno: 10. veljače 2004.

FIFTY YEARS OF THE ANCIENT VILLAGE MUSEUM IN KUMROVEC

The Marshal Tito Memorial Museum began to operate when the first house was restored and opened to the public in 1953. This was the house in which Josip Broz Tito was born, a single-storey brick house built in the spirit of traditional architecture for two to three closely related families. At the beginning of the fifties, the head of the Museum Marijana Gušić elaborated not only a plan for solving the old village centre, but also, applying the principles of conservation and museology, created an integral catalogue of facilities for 61 houses with a list of households. According to this catalogue, and in collaboration with an expert interdisciplinary team, Dr. Ana Deanović elaborated a plan for preserving the ancient village of Kumrovec so that the "Ancient Village" was protected as a rural entity listed as a first category monument from 1969. In 1992 the Museum was renamed the "Ancient Village" Museum and is the only open-air museum in the Republic of Croatia.

Today, almost fourteen years after adjusting to life under democratic norms, there is still dispute about the ever-pressing question of whether the "Ancient Village" Museum in Kumrovec should be treated with political or cultural connotations. The "Ancient Museum" Museum has entered the 21st century with a number of museum projects that stress the preservation of rural buildings and exteriors that extend over an area of 128,107 square metres, and the authoress feels that it has opened its doors to other cultural, educational and tourist aspects of museum activities.

In order to mark five decades of its work, the museum has organised an international symposium titled *Authenticity and Memorial Locations: Problems, Potentials, Challenges* that was held in Donja Stubica from June 4th to June 8th 2003.
